

Pelastuslaitosten
kumppanuusverkosto

TIETOTURVALLISUUDEN VARMISTAMINEN PELASTUSLAITOKSEN YLEISÖTILAISUUKSISSA

23.10.2019

Tämän ohjeen tarkoitus

Tämä ohje sisältää yleisesti käytössä olevia ”hyviä käytänteitä”, joita huomioon ottamalla pelastuslaitos voi hallita tehokkaasti organisaatioonsa, tiloihinsa sekä ajoneuvoihinsa kohdistuvia tietoturvauhkia yleisötilaisuuksissa.

Ohje soveltuu käytettäväksi pienistä ryhmävierailuista suurien väkimäärien tapahtumiin. Pelastuslaitoksen vastuulle jää tilanteesta ja tapahtuman luonteesta riippuen soveltaa käyttöön kulloinkin parhaat turvallisuuskontrollit.

Tietoturvallisuus yleisötilaisuuksissa

Yleisötilaisuudet ovat tiedossa olevia tietoturvapoikkeamia. Poikkeamaksi tapahtuma muodostuu, kun yleisötilaisuuksissa päästetään liikkumaan vapaasti suuri kävijämassa pelastuslaitoksen toimintojen tuottamisen kannalta kriittisiin tiloihin ilman että organisaatiolla olisi henkilöstöresursseja isännöidä jokaista kävijää erikseen.

Tämä hallitsemattoman kävijämäärän päästäminen valvomatta perustason tiloihin ja operatiivisten ajoneuvojen luokse luo tapahtuman järjestävälle taholle ylimääräisiä huomioon otettavia asioita, jotta pelastuslaitoksen tietoturvallisuus tai toiminnan jatkuvuus ei pääse vaarantumaan tahattomasti tai tahallisten vaarantumisien todennäköisyys saadaan eliminoitua, vähintäänkin pienennettyä.

Pelastuslaitoksilla on ollut kalustoesittelyjä sekä avoimien ovien tapahtumia paloasemilla vuosien saatossa useita. Näistä tapahtumista on toimialalle kertynyt laaja käytännön tason osaaminen.

Monet tämän ohjeen kohdista ovat todennäköisesti olleet pelastuslaitoksissa käytössä, mutta joita ei ehkä ole välttämättä mielletty osaksi tietoturvallisuuden kokonaisuutta. Tämä on nähtävä pelkästään positiivisena asiana, sillä se osoittaa organisaatiossa olevan jo kypsyyttä huomioida tietoturvallisuus osana laitoksen arkipäiväistä toimintaa.

Vastuut

Prosessilla ja projektilla on aina omistaja. Samoin yleisötapahtumalla tulisi olla nimetty vastuuhenkilö, tapahtumajärjestäjä, joka huolehtii tapahtuman järjestämisestä yleisellä tasolla.

Tapahtumajärjestäjä huolehtii tarvittavien henkilöstö-, kalusto-, tila- ja tarpeistoresurssien saatavuudesta ja riittävydestä. Järjestäjän olisi hyvä olla sellainen henkilö, joka ei ole sidottu tapahtuma-aikana operatiiviseen toimintaan, jolloin hän voi keskittyä tapahtuman toteuttamiseen täysipainoisesti.

Tapahtumajärjestäjä yhdessä tietoturvavastaavan kanssa käy lävitse yleisötapahtuman tietoturvallisuuden tarkistuslistan (tämän ohjeen liitteenä) ja he yhdessä suunnittelevat ja toteuttavat mahdolliset täydentävät tietoturvamenetelmät.

23.10.2019

Huomioitavia seikkoja tietoturvallisuudesta

Henkilöstö

- Koska tietoturvan toteutuminen on jokaisen organisaation työntekijän vastuulla, on jokaisen pelastuslaitoksella työskentelevän vastuulla huolehtia, ettei organisaation tietoturvallisuus tai salassa pidettävän tietoaineiston luottamuksellisuus, eheys tai saatavuus vaarannu riippumatta siitä osallistuuko työntekijä tapahtumaa vai ei.

Käytännössä henkilöstö valvoo (mahdollisuuksien mukaan), ettei asematiloihin, tietokoneisiin, tietojärjestelmiin tai ajoneuvoihin kohdistu tietoturvaloukkauksia - esimerkiksi että joku liittää haittaohjelman sisältävän USB-tikun ajoneuvotietokoneeseen.

Piha-alue:

- Rajataan pihalta se alue, jossa tapahtuma järjestetään. Rajaamiseen käytetään lippusiimaa, heijastinnauhaa tai muuta vastaavaa tapaa.
- Mahdolliset pihalle sijoitetut toimintarastit rajataan kyseisen rastin luonteen ja toiminnan mukaisesti.
- Mahdolliset toimintarastit sijoitetaan siten, että ne eivät häiritse hälytystehtävien suorittamista
- Pelastusajoneuvojen sijoitus suunnitellaan siten, että hälytyksiin lähtö tapahtuu turvallisesti sekä ripeästi
- Mikäli sääolosuhteet muuttuvat äkillisesti, voidaanko ulkotapahtuma siirtää nopeasti sisälle?

Sisätilat

- Jos tapahtuman luonne mahdollistaa, tapahtuma on helpointa järjestää aseman julkisissa tiloissa, jolloin tilaturvallisuuden osalta huomioitavien asioiden määrä on pienempi. Valitettavasti tämä ei usein onnistu, esimerkiksi kalustoesittelyissä tai Päivä Paloasemalla -tyyppisissä tapahtumissa.
- Perustason tiloissa on huomioitava, onko tilasta vapaa pääsy muualle asemalle; ovatko esimerkiksi kalustohallin ovet sosiaaleihin päin lukittu tai kulunvalvonnan piirissä?
- Mikäli tapahtumatilasta on esteetön pääsy muualle asemalle, mietitään, miten asiaton kulku muualle asematiloihin voidaan estää. Voidaanko oven viereen sijoittaa esimerkiksi tapahtumarasti, jonka henkilöstö valvoo, ettei asiatonta liikennettä asematiloihin tapahdu?
- Mikäli asematiloista tavataan henkilöitä, joilla ei ole tiloissa kulkuoikeutta, on nämä ohjattava ystävällisesti tapahtuma-alueelle ja tarkastettava tilat nopeasti silmämääräisesti mahdollisten turvallisuuspoikkeamien varalta. Tällaisista tapauksista informoidaan tietoturavastaavaa, koska kyseessä on yllättävä tietoturvapoikkeama.
- Joudutaanko tapahtuman julisteita varten poraamaan reikiä seinään tai muutoin heikentämään seinärakenteita? Julisteiden ja muiden ripustettavan materiaalin esillepanossa kannattaa suosia liikuteltavia telineitä ja sellaisia ratkaisuja, joilla

23.10.2019

vältetään reikien poraaminen rakenteisiin, tai joiden käyttö voisi haitata talotekniikan toimivuutta.

- Ilmoitustauluilta, pöydiltä, infonäytöiltä ja valkotauluilta siivotaan pois kaikki sellaiset tulosteet, tiedot ja dokumentit, joita ei ole tarkoitettu pelastuslaitoksen ulkopuolisten henkilöiden nähtäväksi. Mikäli tarvetta, hälytysinfonäytöt voidaan myös sammuttaa tapahtuman ajaksi.

Viestiliikenne ja asemaradiot

Koska viestiliikenne - etenkin hälytysilmoitusten osoitetiedot - ovat salassa pidettävää tietoa, pitää asemalla sekä ajoneuvoissa tehdä toimenpiteitä, ettei viestiliikenne kuulu ulkopuolisille.

- Asemaradiot sekä ajoneuvoradiot hiljennetään, tarvittaessa voidaan käyttää "Äänetön" -profiilia.
- Käsiradiota mukanaan kantavat henkilöt käyttävät HF-kuuloketta tai kaiuttimen äänenvoimakkuus asetetaan pienimmälle asetukselle.
- Mikäli yksikön esimies katsoo tarpeelliseksi (henkilöturvallisuuden tai laitteistoturvallisuuden vuoksi), kantavat yksikön jäsenet radioita mukanaan.

Ajoneuvot

- Ajoneuvot pidetään lukittuina tilaisuuden ajan - pois lukien ne ajoneuvot, joiden kalustoa esitellään yleisölle.
- Ajoneuvojen avaimet sijoitetaan joko avainkaappiin tai muuhun turvalliseen tilaan, jonne yleisöllä ei ole pääsyä ja josta avaimet ovat helposti saatavilla hälytyksen sattuessa.
- Avaimet voidaan myös antaa haltuun nimetylle henkilölle, mikäli sopivaa säilytystilaa ei ole käytettävissä.
- Välittömässä lähtövalmiudessa olevien ajoneuvojen kuljettajat kantavat ajoneuvojensa avaimia mukanaan.
- Ajoneuvoissa olevat tietokoneet lukitaan (☞ + L -näppäinyhdistelmä Windows-käyttöjärjestelmässä). Mikäli ajoneuvotietokoneiden toimintaa esitellään tarkemmin, ei näytöllä saa näkyä esimerkiksi hälytystietoja tai muutakaan viranomaistoiminnan luottamuksellista tai salaista tietoa.

Laite itsessään ei ole salassa pidettävä, mutta sen sisältämä tietoaaineisto on. Laitteita voidaan siis esitellä kiinnostuneille kertomalla yleisesti, mitä laitteella voidaan hälytystilanteessa tehdä.

- Siistiä ajoneuvoa on mukava esitellä ulkopuolisille - siivoa siis ohjaamosta kaikki ylimääräinen sekä salassa pidettävä tietoaaineisto.
- Esiteltävät ajoneuvot sijoitetaan siten, ettei yksikön tavoitelähtöaika vaarannu.
- Ajoneuvoja ei jätetä yksin, joten ajoneuvon miehistö huolehtii, ettei kalusto vahingoitu tai yleisö ei vahingoita itseään kalustoon.

23.10.2019

Hälytyksen sattuessa

Tapahtumaan on hyvä varata riittävä määrä henkilöstöä, jotka eivät ole sidottuina hälytystehtävään. Tällöin asemalle jää hälytyksen sattuessa pelastuslaitoksen henkilökuntaa, joka voi pitää tapahtuman käynnissä tai tarpeen mukaan ohjata vieraita turvalliseen paikkaan, jos raskaalla hälytysajoneuvolla lähdetään hälytystehtävään

Asemaa ei saa milloinkaan jättää tyhjäksi aseman henkilöstöstä hälytyksen tullen. Ei-operatiivisessa hälytysvalmiudessa oleva henkilöstö ohjeistaa yleisön sivuun ja valvovat ettei raskaiden ajoneuvojen liikkuminen vaaranna yleisön turvallisuutta.

Asemalle jäävän henkilöstön on varauduttava tarvittaessa siirtämään tapahtuma muualle paloaseman julkisiin tiloihin tai jopa keskeyttämään tapahtuma. Tapahtuman keskeyttäminen voi tulla kyseeseen, jos hälytys vaatii kaiken paikalla olevan miehistön osallistumisen tai asematilojen käytön siinä laajuudessa, ettei tapahtuman jatkaminen ole mielekästä.

Pienemmillä asemilla sekä sopimuspalokunnissa voi ongelmana olla tilanne, jossa mahdollinen hälytys tyhjentää aseman henkilöstöstä. Tällöin tapahtuma keskeytetään rauhallisesti, varmistetaan ettei asematiloihin jää ulkopuolisia, lukitaan asema ja lähdetään suorittamaan hälytystehtävää.

Tapahtuman jälkeen

Asematilat ja laitteet tarkistetaan silmämääräisesti. Täten varmistutaan, ettei mitään esillä ollutta omaisuutta ole kadonnut.

Mikäli tietoteknistä laitteistoa on kadonnut, tai havaitaan murtoyrityksen jälkiä asematiloissa, tehdään asiasta välittömästi rikosilmoitus poliisille sekä pelastuslaitoksen tietoturvavastaavalle.

Pelastuslaitoksen yleisötapauhtuman tarkastuslista vastuuhenkilölle

- ☐ Tapahtumalla on nimetty vastuuhenkilö
- ☐ Tietoturavastaavan kanssa on käyty lävitse tapahtuman tietoturvallisuuden huomiointi
- ☐ Tapahtuma-alue on määritetty ja rajattu
- ☐ Tapahtumalle on määritetty vara-alue, johon siirrytään tarpeen vaatiessa
- ☐ Ovet asematiloihin, joihin yleisöllä ei ole pääsyä, ovat lukossa
- ☐ Julisteet ja muu materiaali eivät häiritse asematekniikan toimintaa tai heikennä rakenteellista turvallisuutta
- ☐ Avointen kulkuaukkojen läheisyyteen on kohdennettu henkilökuntaa valvomaan, ettei asiatonta kulkua pääse tapahtumaan
- ☐ Henkilöstöä on resursoitu riittävästi
- ☐ Henkilöstölle on kerrottu sijoitus sekä heille tarkoitetut erityiset tehtävät hälytystilanteessa sekä tilojen turvallisuuden varmistamisen suhteen
- ☐ Tapahtuma-alueelta on siivottu näkyvistä kaikki pelastuslaitoksen sisäiseen käyttöön tarkoitetut asiakirjat
- ☐ Perustason työskentelytiloihin on järjestetty pysyvä miehitys valvomaan, ettei asiatonta liikkumista asematiloissa tapahdu
- ☐ Perustason työskentelytiloihin määrätyillä henkilöillä on tieto, missä tiloissa yleisö saa liikkua
- ☐ Asemaradiot on hiljennetty
- ☐ Ilmoitustaulut, hyllyt ja valkotaulut on siivottu
- ☐ Infonäytöt on sammutettu tai sisältö siivottu tapahtuman ajaksi
- ☐ Käsiradiot on hiljennetty tai otettu HF-kuuloke käyttöön
- ☐ Kalustoesittelyyn kuulumattomat ajoneuvot on lukittu
- ☐ Lukittujen ajoneuvojen avaimet on luovutettu ajoneuvoista vastaavalle tai sijoitettu lukittuun kaappiin/tilaan
- ☐ Ajoneuvojen VIRVE-päätelaitteet on hiljennetty
- ☐ Ajoneuvojen tietokoneet on lukittu
- ☐ Ajoneuvojen tietokoneiden näytössä ei ole nähtävillä salaista tai suojausluokiteltua tietoa
- ☐ Kalustoesittelyssä olevien ajoneuvojen ohjaamot on siivottu
- ☐ Ajoneuvot on sijoitettu siten että operatiivinen lähtövalmius ei vaarannu
- ☐ Tilat on tarkistettu tapahtuman jälkeen